

כמעט שלא נותר זמן לעצור את נתניהו

התראות במייל

שאל אריאלי

2024 ביולי 04 • 20:00

משחרר הציונות המודרנית ועד היום הנרטיב הציוני המצדיק הקמת מדינה לעם היהודי בארץ ישראל נדחה על ידי הפלסטינים ועל ידי העולם הערבי כולו. הם דחו בתוקף את הצידוקים המדיניים והמשפטיים באשר לזכותו של העם היהודי להגדרה עצמית במולדתו, שעוגנה בהצהרת בלפור, בכתב המנדט ובהחלטת החלוקה. הם דחו את הצידוק ההיסטורי, כלומר את הקשר ההיסטורי של העם היהודי לארץ ישראל, שזכה להכרה בינלאומית, והם דחו את הצידוק המוסרי, בדבר הצורך לתת "מקלט בטוח" לעם שנרדף מאות בשנים.

מבחינת הפלסטינים והעולם הערבי היה צדק אחר: בפלשתינה הערבית של סוף מלחמת העולם הראשונה היתה צריכה לקום מדינת כל תושביה, שבה היה רוב ערבי מוצק, על פי עקרון ההגדרה העצמית שהנחה את הקהילה הבינלאומית באותם ימים, בהובלת חבר הלאומים. כשאפשרות זו נשללה מהם על ידי הקהילה הבינלאומית באמצעות הצהרת בלפור ושלטון המנדט, בנימוק ש"עקרון ההגדרה העצמית לא הוחל על פלשתינה בעת שנוצר המנדט ב-1922 בשל השאיפה לאפשר את הקמת הבית הלאומי היהודי" (דו"ח החלוקה, 1947), הם ביקשו לממש בכוח את הצדק על פי תפישתם: "נציג הסוכנות היהודית אמר... כי הערבים הם שפתחו בלחימה... למעשה איננו מכחישים עובדה זו... אמרנו לעולם... כי איננו מסכימים שפלשתינה הקטנה תחולק... וכי אנו מתכוונים להילחם נגדה" (ג'מאל

אל־חוסייני, נציג הוועד הערבי העליון, במועצת הביטחון של האו"ם ב-16 באפריל 1948).

המלחמה שלהם נמשכה באמצעות עם ה"פדאיון" בשנות ה-50 ופעולות הטרור של הארגונים הפלסטיניים אחרי מלחמת ששת הימים. בסופו של דבר, בתהליך שהחל אחרי 1967 ונמשך עד 1988, שני גורמים הכריעו את התודעה והעמדה של אש"ף, הנציג הלגיטימי של העם הפלסטיני, והביאו להשלמתו עם קיומה של ישראל.

הראשון בסדר ההיסטורי לאחר החלטת החלוקה והקמת המדינה, היה העליונות הצבאית של היישוב העברי ומדינת ישראל. הניצחונות במלחמת העצמאות, במלחמת סיני ומעל לכל במלחמת ששת הימים, ערערו את ההנחה כי ניתן להשמיד את ישראל ולכונן במקומה מדינה ערבית בפלסטין.

תדמית העליונות הצבאית של ישראל נפגעה במלחמת יום הכיפורים לנוכח ההצלחה של מצרים וסוריה להפתיע ולכבוש שטחים בסיני וברמת הגולן, אך העובדה שהמלחמה הסתיימה כשצה"ל ניצב בקילומטר ה-101 מקהיר ו-40 קילומטרים מדמשק, וחתירת הסכם השלום עם מצרים, הצליחו לשקמה. מלחמות לבנון הראשונה והשנייה, מלחמת המפרץ, הנסיגה החד־צדדית מלבנון ויישום תוכנית ההתנתקות, שוב כירסמו בתדמית העליונות הצבאית, אך בבסיסה היא עדיין נשמרה.

הגורם השני להשלמה עם קיומה של ישראל הוא הלגיטימציה הבינלאומית לזכותה להתקיים בקווי 1967, כפי שהיא באה לידי ביטוי בהחלטת מועצת הביטחון 242 אחרי מלחמת ששת הימים, ובהחלטה 338 אחרי מלחמת יום הכיפורים. את שני הגורמים הללו היטיב לסכם ב-2.11.18 אוסאמה ימאני, משפטן סעודי ובעל טור ביומן הסעודי הממסדי "עוכאט": "אנו נלחמים בישראל וחותרים להביא לקצה, שעה שהיא עובדה קיימת וישות ממשית שיש לה יחסים בינלאומיים וקשרי ידידות עם רוב מדינות העולם. אנו חותרים להשמיד מדינה שיש לה כוח ויכולת שמאפשרים לה להכניע את כל מי שתוקף אותה ומאיים על קיומה".

לאורך השנים ההתפתחות של שני הגורמים הללו, הלגיטימציה הבינלאומית ותדמית העליונות הצבאית — בצד קריסת בריה"מ, התנתקות ירדן מהגדה המערבית, הגליית הנהגת אש"ף מלבנון לתוניסיה — חוללו תמורה בתודעה הפלסטינית, וב-1988 אש"ף הכיר בהחלטת החלוקה 181, שבה נקבע כי תקום מדינה יהודית; ובהחלטות 242 ו-338, שמשמען שעל ישראל לסגת משטחי הגדה ועזה. שטחים אלה, לפי החלטת העצרת הכללית 67/19 מכ"ט בנובמבר 2012, ישמשו להקמת מדינה פלסטינית על לא יותר מ-22% משטחי פלשתינה-א"י המנדטורית.

חשוב להדגיש, כי בדומה למה שקרה בצד הישראלי באותן שנים — לא חל שינוי בנרטיב הפלסטיני בדבר העוול הגדול ומהות הצדק. מה שהשתנה הוא העמדה לגבי עתיד הסכסוך ויישובו. אש"ף נע מגישת "כולה שלי" לגישה של פשרה שמבוססת על ההחלטות הבינלאומיות. "אבדה הזמנות החלוקה של 1947, ולפניה אבדה הזמנות החלוקה של ועדת פיל. אך איננו רוצים לאבד הזמנות נוספת. לפיכך קיבלנו את חלוקת 1948 ו-1967, שאיננה כוללת יותר מאשר 22% מפלסטין ההיסטורית" — כך אמר מחמוד עבאס ב-23 באפריל, 2008, בריאיון לערוץ "אל ערבייה".

על רקע שינוי זה ותהליכים נוספים, כמו התחזקות איראן ופרוץ האינתיפאדה הראשונה, אימצו ראשי הממשלה יצחק רבין, אהוד ברק ואהוד אולמרט מדיניות שנועדה להבטיח את הלגיטימיות של ישראל ואת עליונותה הצבאית, על ידי שמירה על היחסים המיוחדים עם ארצות הברית ועל הסכמי השלום עם מצרים וירדן, וקבלת פתרון שתי המדינות תוך היפרדות מהפלסטינים על בסיס פשרה. בניגוד להם, בנימין נתניהו פעל במשך רוב שנות כהונתו נגד ההיגיון הזה. בממשלתו הנוכחית הוא הביא לשיא את הפגיעה הקשה והכרוסום העמוק בשני הגורמים הנ"ל, המבטיחים את ביטחונה ועתידה של ישראל.

נתניהו עירער את הלגיטימציה הבינלאומית של ישראל כאשר "עצר את הסכמי אוסלו", כדבריו, ושלל כל יוזמה לקידום פתרון שתי המדינות המבוסס על ההחלטות הבינלאומיות והפרמטרים שגובשו

במשא ומתן בין ישראל ואש"ף. לצד זאת הוא טיפח במשך שנים את חמאס — שותפו להתנגדות לפתרון שתי המדינות ולהסכם שלום — והחליש את אש"ף ואת הרשות הפלסטינית, כדי לטעון בפני העולם שרשות חלשה וארגון הטרור חמאס אינם יכולים להיות פרטנר. במשך עשור וחצי הוא הקפיא את התהליך המדיני ונמנע מלהכות בחמאס ברצינות. הוא התפלפל עם העולם באמצעות מושגים מכובסים כמו "שלום כלכלי", "ניהול הסכסוך" ו"צמצום הסכסוך", כדי לתת זמן לחבריו הקואליציוניים המשיחיים להכריע את הפלסטינים בגדה בעזרת מפעל ההתנחלות.

ישראל מאבדת את תמיכת הטובות שבידידותיה. טיפוח ההתנחלויות בניסיון לספח את הגדה יערער את הלגיטימיות שלה אפילו בקווי '67

נתניהו הורס את יחסי ישראל עם ארה"ב, מצרים וירדן, דוחק את ישראל לעמדה של המצורעת העולמית, מכרסם בשיטתיות בתדמיתה המוסרית ופוגע בלגיטימיות הבינלאומית שממנה נהנתה מאז הקמתה. הוא דבק באשליה כי ניתן להתעלם מהסוגיה הפלסטינית, גם אחרי שחזינו בהתנפצות האשליה הזו ב-7 באוקטובר. כיום כל הקהילה הבינלאומית מאוחדת בתמיכתה בפתרון שתי המדינות, וישראל מאבדת את תמיכת הטובות שבידידותיה. טיפוח ההתנחלויות בניסיון להביא לסיפוח הגדה יערער את הלגיטימציה שלה אפילו בקווי '67.

בהקשר לעליונות הצבאית, שימור הסכסוך עם הפלסטינים בטענה השגויה שהזמן פועל לטובתנו, תוך ניסיון לעקוף את הסכסוך באמצעות החתימה על הסכמי אברהם או עסקת טראמפ המנוחכת, לצד ביטול הסכם הגרעין עם איראן — כל אלה העניקו לאיראנים את הזמן הדרוש להתקדם אל סף פצצה גרעינית ולחמש שליחים (חיזבאללה, חמאס, הג'יהאד האיסלאמי, החותים ומיליציות שיעיות בסוריה) היכולים לשבש באופן חמור את החיים והביטחון בארץ — כפי שקורה מאז ה-7 באוקטובר.

נתניהו אף הוביל את ההפיכה המשטרית למען הישרדותו הפוליטית, תוך שהוא מתעלם מאזהרות מערכת הביטחון. זו חזרה והזהירה כי אויבי ישראל רואים בשבר הגדול שנגרם לחברה הישראלית שעת כושר למוטטה סופית — ואכן חמאס ה"מורתע" ניפץ ב-7 באוקטובר את "קיר הברזל" ואת תדמית העליונות הצבאית של המדינה.

את הכישלונות, האסונות והטעויות הקולוסליות הללו מובילים נתניהו וממשלותיו. בתחילה מתוך אידיאולוגיה קיצונית, לאומנית ומשיחית מוטעית, ובשנים האחרונות גם מתוך אינטרס של הישרדות פוליטית. אבל אסור לשכוח גם את חלקם של נפתלי בנט, גדעון סער, אביגדור ליברמן ושותפיו הקואליציוניים העכשוויים של נתניהו במדיניות הזאת.

לחברה בישראל כמעט שלא נותר זמן לעצור את התהליך ההרסני הזה. עליה להבין שאם לא תתייבב היום בכל כוחה כדי לעצור את ההידרדרות בלגיטימציה הבינלאומית ובעליונות הצבאית של ישראל, בעתיד הלא רחוק היא עלולה לשלם על כך את המחיר בנוסח מצדה או חורבן ירושלים ובית שני.

אל"מ (במיל") ד"ר אריאלי הוא מראשי קבוצת המחקר "תמרור"

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

מלחמת חרבות ברזל +

פלסטינים +

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ